

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ПЕТРУК ІННА ПАВЛІВНА

УДК 332.14

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

Спеціальність 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Тернопіль – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Желюк Тетяна Леонтіївна,
Західноукраїнський національний університет,
професор кафедри менеджменту, публічного управління
та персоналу.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Павліха Наталія Володимирівна,
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки,
професор кафедри міжнародних
економічних відносин та управління проектами;

доктор економічних наук, професор
Медвідь Вікторія Юріївна,
Сумський національний аграрний університет,
професор кафедри економіки та підприємництва.

Захист відбудеться «20» листопада 2020 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.03 Західноукраїнського національного університету за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Західноукраїнського національного університету за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий « 20 » жовтня 2020 р .

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук, доцент**

І. Я. Омецінська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Забезпечення довгострокового збалансованого розвитку регіонів, передбачене Стратегією сталого розвитку України до 2030 року, Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2027 року, Законом України «Про стимулювання розвитку регіонів», неможливе без створення ефективного організаційно-економічного механізму забезпечення стабільного, цілісного з позицій економічної безпеки розвитку, посилення міжрегіонального співробітництва, зменшення регіональних асиметрій.

Напрацьований інституційний базис щодо регіонального управління не забезпечив реальної конвертації ресурсного потенціалу громад й регіонів у кращу якість життя, а тому потребує переосмислення в руслі модернізації діючих і використання нових методів та інструментів управління територіями. Серед цих методів особливу роль повинно займати антикризове управління.

Механізми антикризового управління регіональним розвитком досліджували у своїй працях зарубіжні та вітчизняні вчені, серед яких: О. Ю. Бобровська, О. В. Василенко, Т. Г. Васильців, В. М. Геєць, Т. Л. Желюк, Л. М. Ємельяненко, С. М. Іванюта, В. Ф. Кифяк, Н. Д. Корягін, В. С. Кравців, В. В. Лагодієнко, Л. О. Лігоненко, М. В. Максимчук, І. Й. Малий, В. Ю. Медвідь, А. Ф. Мельник, Т. М. Мельник, Г. Л. Монастирський, Є. С. Мінаєв, Н. В. Павліха, Т. М. Попович, Т. А. Приходченко, І. З. Сторонянська, А. А. Чухно, З. Є. Шершньова, С. Л. Шульц та інші.

Різносторонній аналіз причин виникнення криз та напрацьований досвід антикризового управління дозволив вирішити ряд важливих теоретичних і практичних завдань, спрямованих на згладжування або уникнення негативних їх наслідків. Визнаючи беззаперечний вклад згаданих науковців, слід зазначити, що сучасні виклики ендогенного й екзогенного характеру породжують нові асиметрії регіонального розвитку, стимулюють появу нових ризиків та факторних обмежень, що вимагає розробки превентивних і адаптивних антикризових заходів на мезорівні.

Посилення процесів децентралізації актуалізують питання вдосконалення існуючих підходів до антикризового управління територіями, покращення індикаторів місцевого економічного розвитку в напрямку підвищення самодостатності, конкурентоспроможності територій, зміцнення економічного потенціалу для підвищення якості життя населення.

Вищезазначене, а також недостатнє використання сучасних підходів у модернізації антикризового управління регіональним розвитком зумовили вибір теми, її актуальність, постановку мети та завдань дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету за держбюджетною темою «Формування механізму сталого розвитку міського транспорту на засадах концепції “розумного” міста та муніципальної екологістики» (державний реєстраційний номер 0117U003871), в рамках якої здобувачем запропоновано організаційні підходи до антикризового секторального управління; а також за

темами: «Теоретико-методологічні та прикладні аспекти управління збалансованим розвитком національної економіки» (державний реєстраційний номер 0115U007209), в частині обґрунтування індикаторів порушення макрорівноваги на мезорівні; «Антикризова стратегія регіону» (державний реєстраційний номер 0120U102737), в якій здобувачем розроблено концептуальну модель антикризового управління регіональним розвитком; «Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування» (державний реєстраційний номер 0118U003181), в рамках якої поглиблено організаційно-методичні засади оцінки результативності антикризового управління регіональним розвитком.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних положень та розробка науково-практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення системи антикризового управління регіональним розвитком.

Відповідно до мети у роботі поставлено та вирішено наступні завдання:

- узагальнити сутнісні детермінанти криз і антикризового управління регіональним розвитком для поглиблення теоретичних засад об'єкту та предмету дослідження;
- удосконалити позиціонування регіонального розвитку як об'єкту антикризового управління для виявлення чинників впливу на нього та ризиків виникнення кризових явищ;
- систематизувати та поглибити наукові засади антикризового управління регіональним розвитком для вироблення концептуальної моделі управління ним;
- проаналізувати результативність антикризового управління регіональним розвитком для вироблення пропозицій щодо його подальшого вдосконалення;
- поглибити методичні підходи до оцінки рівня регіонального розвитку для вдосконалення інформаційно-аналітичного підґрунтя антикризового управління;
- запропонувати підходи до вдосконалення антикризового управління регіональним розвитком для підвищення його результативності;
- окреслити шляхи вдосконалення організаційно-методичного забезпечення антикризового управління регіональним розвитком для посилення функціональної спроможності публічних інститутів в реалізації важелів антикризового управління;
- вдосконалити стратегічні підходи до антикризового управління регіональним розвитком для посилення адаптивності регіону до викликів та загроз.

Об'єктом дослідження є процес регіонального розвитку й управління ним.

Предметом дослідження є теоретичні, організаційно-методичні, прикладні аспекти антикризового управління регіональним розвитком.

Методи дослідження. При проведенні дисертаційного дослідження використано загальнонаукові та конкретні методи дослідження, серед яких: діалектичні методи дослідження, які дозволили дослідити етимологію кризи та розвитку кризових явищ від наднаціонального до регіонального рівнів; системного аналізу та синтезу – для виявлення місця антикризового управління

регіональним розвитком у системі управління національною економікою; структурного аналізу – для виявлення передумов виникнення кризових процесів; морфологічного аналізу – для верифікації інструментів антикризового управління; історичного, компаративного аналізу – для дослідження трансформації антикризового управління, виявлення його кращих світових практик і можливостей адаптації до регіональних особливостей; економіко-математичного моделювання – для розробки антикризової стратегії, покращення параметричних характеристик антикризового управління регіональним розвитком.

Законодавчу базу дисертації становлять чинні нормативно-правові акти, що інституціоналізують управління регіональним розвитком. Інформаційно-аналітичним підґрунтям для написання дисертації стали дані Державної служби статистики України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, Міністерства розвитку громад та територій України, обласних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, аналітичні огляди міжнародних організацій, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених щодо антикризового управління.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні й подальшому розвитку теоретичних, організаційно-методичних і прикладних засад антикризового управління регіональним розвитком. Наукову новизну визначають такі положення:

удосконалено:

– понятійний апарат дослідження в частині верифікації поняття «криза регіонального розвитку», яке пов'язане із нагромадженням кризових явищ у всіх підсистемах регіону, що призводить до скорочення темпів зростання валового регіонального продукту, недовантаження виробничих потужностей, зростання безробіття, скорочення споживчих та інвестиційних витрат, погіршення використання ресурсного потенціалу територій і порушення умов збалансованого розвитку, що в кінцевому результаті загрожує критичними наслідками для регіонального відтворювального процесу й економічної безпеки регіону, та, на відміну від традиційних визначень, акцентує увагу на порушенні цілісності і функціональних можливостей регіону як економічної системи;

– наукові підходи до розуміння регіонального розвитку як об'єкту антикризового управління, відповідно до яких акцентовано увагу не лише на забезпеченні рівноважного розвитку регіональної економічної системи, а й необхідності реалізації інструментарію антикризового управління відповідно до етапів кризи: передкризового, кризового, посткризового, що дозволить коректно застосовувати управлінські важелі в часовому горизонті, розподіляти функціональне навантаження між органами державної влади та місцевого самоврядування в антикризовому управлінні регіоном;

– концептуальні засади антикризового управління регіональним розвитком, які базуються на теоріях інституціонального розвитку, кластеризації економіки, сталого розвитку, полюсів зростання, інноваційного, конкурентного розвитку і включають цільову, інституційну, інструментальну, організаційно-

функціональну, ресурсну підсистему, що забезпечують виявлення, оцінку, прогнозування кризових явищ та дозволяють розробити комплекс превентивних заходів для стабілізації та забезпечення сталого розвитку територій;

– організаційно-інституційну архітектуру антикризового управління регіональним розвитком, яка враховує ендогенні та екзогенні виклики, базується на суб'єктно-об'єктному впливі, рівневій моделі функціонального розподілу повноважень публічних інститутів, які в синергетичній взаємодії забезпечуватимуть ідентифікацію кризових проявів та реалізацію заходів, направлених на попередження кризових явищ і боротьбу з ними, а також сприятимуть відновленню рівноваги в соціально-економічній системі й нормалізації її поточної діяльності з використанням потенціалу стабілізаційних фондів;

– науково-методичні підходи до оцінки рівня соціально-економічного розвитку регіонів з позицій антикризового управління, що дозволило обґрунтувати перспективи розвитку галузей та конкретних видів економічної діяльності регіонів України, виявити з використанням апарату економіко-математичного моделювання політичні, економічні, структурні, екологічні фактори, які зможуть спричинити кризовий стан в регіоні. Це сприятиме створенню адекватної системи антикризових заходів, яка буде спрямована на своєчасну локалізацію кризових явищ та підвищить результативність використання інструментарію антикризового управління регіональними розвитком;

набули подальшого розвитку:

– організаційно-методичне забезпечення інформаційно-аналітичного супроводу оцінки результативності антикризового управління регіональним розвитком, в основу якого покладено ідентифікацію реального стану та оцінку перспектив соціально-економічного розвитку регіону з використанням сучасних методів стратегічного аналізу та планування, що забезпечить підвищення інституційної спроможності публічних інститутів в антикризовому управлінні регіональним розвитком;

– наукові підходи до кластеризації регіонів за рівнем кризових загроз (регіони стійкі до кризових загроз, регіони з незначними кризовими явищами, регіони, які знаходяться в передкризовому стані, регіони в критичному кризовому стані), що дозволило сформувати укрупнені кластери та розробити індивідуальні траєкторії розвитку регіонів і багатокритеріальні моделі стратегічного антикризового управління ними з використанням превентивних та адаптивних інструментів попередження й нівелювання кризових явищ;

– організаційно-методичні засади стратегічного аналізу й практичного використання SPACE та SWOT-аналізу для проведення стратегічної оцінки регіонального розвитку з використанням параметрів конкурентної здатності регіону, фінансової сили регіону, стабільності та привабливості регіону, що дозволило ідентифікувати наявні можливості і загрози для територій й обґрунтувати на цій основі доцільний варіант стратегії їх подальшого розвитку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в поглибленні організаційно-методичних засад антикризового управління регіональним розвитком. Зокрема, розроблені автором підходи до сценарного моделювання антикризового управління використані у практичній діяльності Департаменту економічного розвитку Львівської міської ради (довідка № 23-вих-34494 від 07.05.2020 р.); рекомендації щодо прогнозування інвестиційного та інноваційного розвитку в частині підвищення антикризового потенціалу області використані в програмно-плановій роботі Департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації (довідка № 1-52/237 від 07.05.2020 р.); стратегічні оцінки ризиків виникнення кризових явищ використані Управлінням стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради при розробці стратегічного плану розвитку Тернопільської міської територіальної громади (довідка № 129/2 від 04.05.2020 р.); пропозиції щодо використання стабілізаційних антикризових заходів на регіональному рівні використані Департаментом економічного розвитку і торгівлі Тернопільської обласної державної адміністрації при розробці Програми соціально-економічного та культурного розвитку Тернопільської області на 2020 рік (довідка № 05-24/643 від 03.06.2020 р.).

Теоретичні положення та практичні рекомендації щодо здійснення антикризового управління в регіоні використовуються у навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету при викладанні дисципліни “Публічне управління” (довідка № 126-26/664 від 28.05.2020 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі розробки й пропозиції, викладені в дисертації, здійснені автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, використано лише ідеї та результати, які становлять особистий внесок автора. Внесок дисертанта в колективно опубліковані праці конкретизовано у переліку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження доповідалися і отримали схвалення на семи міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Сучасні проблеми регіонального розвитку» (Пловдив, 27–28 жовтня 2014 р.); «Транснаціоналізація економічних систем: тенденції та перспективи розвитку» (Миколаїв, 18 квітня 2014 р.); «Формування моделі розподілу влади «Центр-Місцевість»: теорія і практика» (Тернопіль, 9–10 жовтня 2014 р.); «Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд» (Запоріжжя, 10–11 квітня 2015 р.); «Мультинаукові дослідження як тренд розвитку сучасної науки» (Київ, 28 березня 2015 р.); «Розвиток регіонів та громад в умовах адміністративно-територіальної реформи: перспективи та загрози» (Тернопіль-Вишнівець, 20–21 жовтня 2015 р.); «Розвиток фінансово-економічного становища на різних рівнях управління: підприємство, регіон, держава» (Дніпро, 18 квітня 2020 р.) та науково-практичній конференції з міжнародною участю «Влада і бізнес: актуальні проблеми партнерства» (Форос, 17–18 жовтня 2013 р.).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 17 наукових праць (1 з яких у співавторстві) загальним обсягом 5,96 друк. арк. (особисто автору належить 5,35 друк. арк.), в т. ч. 6 статей у наукових фахових виданнях України (з них 3 внесено до міжнародних наукометричних баз), 2 статті у зарубіжних виданнях (з них 1 у виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази Web of Science), 9 праць апробаційного характеру.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Основний зміст роботи викладено на 212 сторінках. Список використаних джерел нараховує 252 найменування на 27 сторінках. Робота містить 30 таблиць та 24 рисунки (з них 14 таблиць і 5 рисунків займають повну сторінку), 14 додатків на 76 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «Теоретико-концептуальні основи антикризового управління регіональним розвитком» досліджено сутнісні детермінанти кризи, з'ясовано особливості регіонального розвитку як об'єкту антикризового управління, обґрунтовано наукові підходи до дослідження антикризового управління регіональним розвитком.

Досліджено сутнісні характеристики природи та чинників криз, а також шляхи їх подолання, в результаті чого встановлено, що головною метою антикризових перетворень й одночасно умовою стійкого розвитку є регулювання процесів змін елементів і взаємозв'язків економічної системи на різних рівнях її функціонування в напрямку забезпечення їхньої синхронізації і збалансованості. Провідна роль у вирішенні цього завдання належить антикризовому управлінню.

На основі компаративного аналізу теоретичних підходів до трактування поняття «криза», виявлено, що на даний час немає єдиного підходу у розумінні сутності криз і антикризового управління регіональним розвитком. Тому в роботі кризу розглянуто як процес порушення збалансованості будь-якої системи, який супроводжується втратою її стійкості й може призвести або до повної її руйнації та припинення існування, або до трансформації в новий урівноважений стан завдяки ефективному застосуванню інструментів антикризового управління. Акцентовано увагу на особливостях прояву криз і досвіду їх подолання в глобальному середовищі відповідно до типів економічних систем: ринкової, командно-адміністративної, змішаної.

З'ясовано специфіку регіонального розвитку як об'єкту антикризового управління, інструментарій якого має реалізовуватися відповідно до передкризового, кризового, посткризового етапів кризи і дозволяти регіональній системі виконувати покладене на неї функціональне навантаження в регіональному відтворювальному процесі. Звернуто увагу на те, що регіональний розвиток, як об'єкт антикризового управління, повинен бути збалансованим, цілісним з позицій економічної безпеки, динамічним, конкурентним, ноосферизованим, інноваційним, інклюзивним, адаптивним до викликів та загроз; сприяти підвищенню рівня життя та дотримання соціальних гарантій,

збереженню та примноженню ресурсного потенціалу території, створенню сприятливого бізнес-середовища.

Запропоновано антикризове управління регіональним розвитком розглядати як систему заходів загальнодержавного та регіонального впливу щодо прогнозування, діагностики, попередження, нейтралізації й подолання кризових явищ на регіональному рівні, що в кінцевому результаті повинно створити додаткові можливості для збалансованого регіонального розвитку.

Доведено, що для активізації інституційних детермінант антикризового управління необхідно використовувати концептуальну модель (рис. 1).

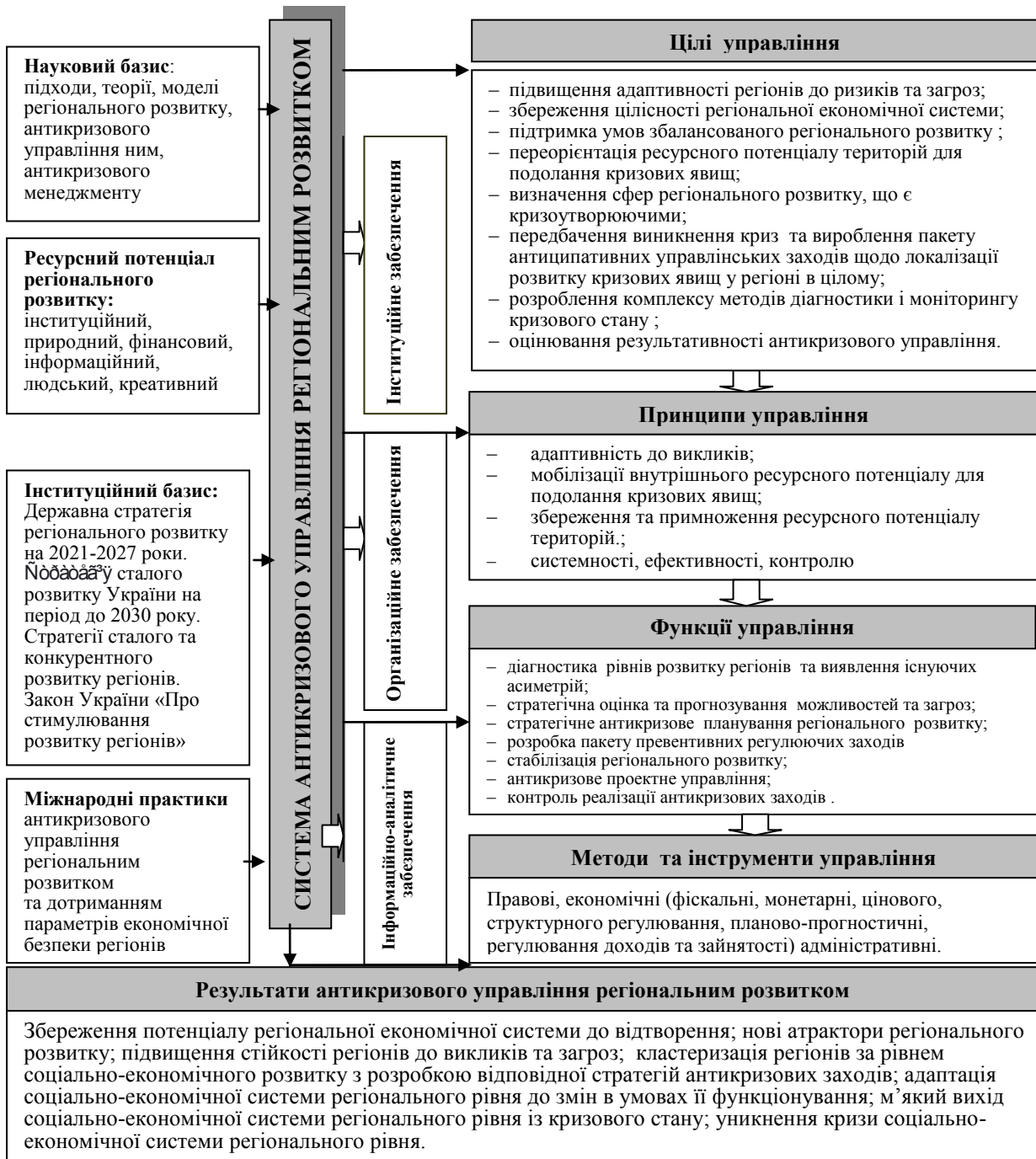

Рис. 1. Концептуальна модель антикризового управління регіональним розвитком

Дана модель має враховувати напрацювання теорій інституціонального розвитку, кластеризації економіки, сталого розвитку, полюсів зростання, інноваційного, конкурентного просторового розвитку і включати цільову, інституційну, інструментальну, організаційно-функціональну, ресурсну підсистеми, що забезпечуватимуть виявлення, оцінку, прогнозування кризових явищ та дозволятимуть розробляти необхідні превентивні, стабілізаційні, адаптивні заходи для забезпечення сталого розвитку території.

Виходячи з результатів дослідження теоретичних засад антикризового управління регіональним розвитком виділено три типи ризиків: допустимий ризик, критичний ризик та катастрофічний ризик. Наголошено на тому, що подолання допустимого ризику можливе власними ресурсами регіону, тоді як останній два види вимагають взаємоузгодженого впливу державних та регіональних органів влади для нейтралізації наслідків та подолання кризи за допомогою використання стабілізаційних монетарних, фіскальних важелів, цінового та структурного регулювання, стабілізаційного програмування.

На основі результатів дослідження часового фактору в системі антикризового управління виділено такі його види, як поточне, середньострокове й стратегічне управління. Усі вони спрямовані на виявлення факторів критичних ризиків з метою їх усунення та орієнтовані на відповідний часовий період, однак стратегічне управління розглянуто як найважливіший інструмент ідентифікації загроз виникнення кризових явищ та розробки превентивного антикризового пакету стабілізаційних заходів.

Акцентовано увагу на тому, що формування антикризової системи управління повинно відбуватися шляхом удосконалення організації процесу управління розвитком регіону та впровадження нових підходів у розробку та прийняття управлінських рішень. Одним із критеріїв формування антикризової системи управління є зміна ідеології управління, а саме перехід до ініціативного розвитку регіону з пошуком і підтримкою нових атракторів регіонального розвитку.

У другому розділі «Оцінка системи антикризового управління регіональним розвитком» обґрунтовано організаційно-методичні підходи до оцінки рівнів соціально-економічного розвитку регіонів України та результативності антикризового управління ними, проведено аналіз сучасного стану регіонального розвитку, а також антикризового управління регіонами.

У роботі акцентовано увагу на тому, що для забезпечення результативності управління регіональним розвитком необхідне його належне організаційне забезпечення. Для цього верифіковано структурні блоки антикризового управління регіональним розвитком (рис. 2), в основу яких покладено створення релевантної системи інформаційно-аналітичного забезпечення для реалізації важелів антикризового управління.

На основі системного підходу до оцінки результативності управління регіональною економікою за допомогою запропонованих етапів ідентифіковано реальний стан регіонів, використання їх потенціалу та стратегічної спрямованості регіонального розвитку.

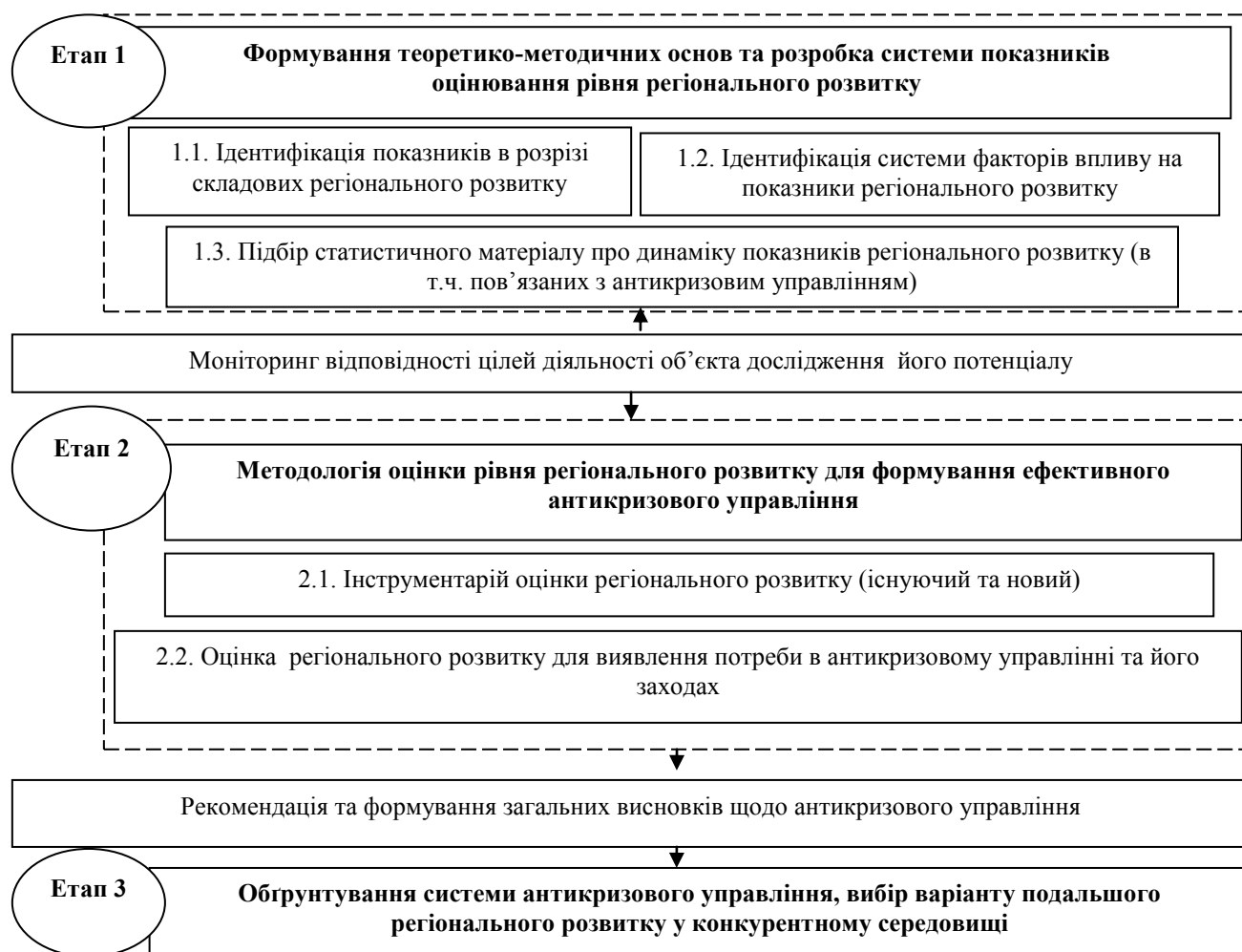

Рис. 2. Алгоритм формування системи антикризового управління регіональним розвитком

Найбільш інформативними для оцінки регіонального розвитку визначено чотири показники: частка регіону у загальному обсязі валової доданої вартості, частка регіону в загальному обсязі витрат населення, частка регіону в загальному обсязі доходів населення, частка капітальних інвестицій, вкладених у регіон, у загальній сумі капітальних інвестицій в Україні.

Для оцінювання рівнів розвитку регіонів запропоновано економіко-математичну модель, яка ідентифікує міри впливу факторів ($i=1\dots n$) на кожен із перерахованих показників (Y):

$$Y = \beta_j + \sum_{i=1}^n \alpha_i x_i \quad (1)$$

де α_i – вагові коефіцієнти, які вказують міру впливу кожного показника на результуючий, тобто на показник частки регіону в загальному обсязі валової доданої вартості, доходів, споживчих, інвестиційних витрат країни, причому зазначені коефіцієнти визначаються на основі кореляційно-регресійного аналізу; β_j – вільний член лінійної регресії j -го регіону.

Виходячи з результатів проведених розрахунків, встановлено, що значення часток регіонів в загальному обсязі валової доданої вартості національної економіки з 2006 по 2019 роки мають хвилеподібний характер, однак стабільність

можна спостерігати у певних регіонах, зокрема Дніпропетровській, Одеській, Закарпатській, Івано-Франківській, Тернопільській областях. Проте, наприклад, у Рівненській та Черкаській областях в період з 2016 по 2019 роки відмічається спад ділової активності, що є сигналом для застосування інструментарію антикризового управління регіональним розвитком.

За часткою регіонів у валових споживчих витратах спостерігається зростання в Вінницькій, Волинській, Дніпровській, Закарпатській, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій і Чернігівській областях, тоді як в інших областях – падіння.

У результаті проведених досліджень частки регіонів в загальній величині інвестицій в Україні зафіксовано їх скорочення в Київській, Кіровоградській, Миколаївській та Сумській областях, тоді як в інших регіонах відмічено значний приріст. В Донецькій та Луганській областях спостерігається стабільна негативна динаміка за цим показником.

Аналіз частки доходів кожного регіону в загальній величині доходів по Україні показав позитивну динаміку, однак найбільше зростання даного показника зафіксовано в Львівській, Харківській, Дніпропетровській областях, а найменше зростання продемонструвала Вінницька область.

Дані тенденції дозволили зробити висновок про необхідність активізації важелів антикризового управління регіональним розвитком для кожного з регіонів.

Наголошено на тому, що на регіональному рівні подолання кризових явищ повинно забезпечуватися шляхом поєднання структурного регулювання, підтримки внутрішнього споживчого попиту, пошуку нових ринків збуту для товарів, які виробляються в регіоні, реалізації антикризових програм підтримки малого і середнього бізнесу в частині активізації інноваційних можливостей підприємств, підвищення їхньої конкурентоспроможності та ефективності, реалізації інвестиційних проектів в тих галузях та секторах, які можуть бути драйверами сталого регіонального розвитку.

Дослідження організаційного забезпечення антикризового управління показало, що ефективне антикризове управління в регіоні можливе лише при формуванні дієвої системи відповідних інструментів, які будуть орієнтуватись на інноваційний, інвестиційний, ноосферизовний, збалансований напрямки розвитку регіонів.

Доведено, що оцінка рівнів розвитку регіонів повинна опиратися на арсенал сучасних методів напрацьованих в регіональному аналізі, які дозволяють провести рейтингування та послідуочу кластеризацію регіонів. Серед цих методів зосереджено увагу на методах статистичного аналізу (індексний метод, зіставлення, групування, порівняння); стратегічного аналізу (моделі GE/McKinsey, SWOT – аналізу, ділового комплексного аналізу (PIMS), моделі оцінки ризиків, PEST-аналізу; економіко-математичних методах (метод експертних оцінок, кореляційно-регресивного аналізу, порівняльного багатовимірною аналізу, матричний метод, метод лінійного програмування), які

використано в роботі для встановлення чинників, що впливають на розвиток регіонів і вказують на можливий ризик появи кризових процесів.

Аргументовано, що дані оцінки створюють можливості для ранжування регіонів та пошуку шляхів щодо стабілізації їх розвитку в рамках системи антикризового управління.

У третьому розділі «Модернізація системи антикризового управління регіональним розвитком» запропоновано інституційні, організаційно-методичні напрями вдосконалення антикризового управління регіональним розвитком.

В даному розділі акцентовано увагу на організаційному супроводі побудови дієздатної моделі антикризового управління, в основі якої має бути покладений кластерний підхід. Для кластеризації регіонів запропоновано використовувати показники, що мають максимальний вплив на частку регіону в загальному обсязі доданої вартості країни, адже розробка по них превентивних антикризових заходів дозволить не допустити тотального обвалу й утримувати регіональний розвиток на стабільному рівні (табл. 1).

Таблиця 1

Кластеризація регіонів для впровадження антикризових заходів

Кластери	Області що їх утворюють	Пропоновані антикризові заходи в рамках траєкторій регіонального розвитку
Кластер 1 (найбільш стійкі до кризових загроз регіони)	Одеська, Дніпропетровська, Харківська, Київська області	– зменшення імпорту в регіоні та збільшення споживання власної продукції (як для регіону, так і для реалізації за його межами); – створення програм пільгових позик, в тому числі для купівлі житла для молодих сімей; – посилення підготовки кваліфікованих управлінських кадрів в органах публічної влади; – реалізація інноваційних програм та інвестиційних проектів
Кластер 2 (регіони з наявністю незначних кризових загроз)	Полтавська, Миколаївська, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Львівська, Сумська, Чернівецька, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області	– стратегічне планування і прогнозування основних показників збалансованого розвитку регіонів (валовий регіональний продукт на людину; частка регіону у валовій доданій вартості України, рівень безробіття по регіонах; зовнішній вклад регіонів); – забезпечення стабільності фінансового сектора; – покращення інвестиційного клімату; – реалізація програм структурного оновлення, ноосферизованого, інноваційного розвитку
Кластер 3 (регіони, що перебувають в передкризовому стані)	Тернопільська, Закарпатська, Волинська, Вінницька, Житомирська, Рівненська області	– виділення кризових видів діяльності в межах регіону; – соціальна підтримка населення, збереження і створення нових робочих місць; – підтримка галузей, які найбільш постраждали в результаті впливу кризових процесів; – проведення політики модернізації, диверсифікації та інновацій; – довгострокове кредитування інноваційних проектів, що відповідають векторам сталого розвитку на пільгових умовах
Кластер 4 (регіони, що знаходяться в критичному (кризовому) стані)	Донецька, Луганська області	– розробка антикризових програм; – підтримка галузей, які є структуроутворюючими (через державні та регіональні цільові програми, державні замовлення, державні трансферти); – залучення інвестицій для зростання доходів та зайнятості; – створення умов для пріоритетного розвитку малого і середнього підприємництва; – стимулювання споживчого попиту

Для посилення методичного супроводу антикризового управління регіональним розвитком запропоновано використовувати моделі стратегічного аналізу та прогнозування, які структуровані на внутрішні, що орієнтовані на потенціал регіону як складову конкурентоспроможності, та зовнішні, що визначають рейтинг регіону у конкурентному середовищі та напрямки регіонального розвитку у довгостроковій перспективі (табл. 2).

Таблиця 2

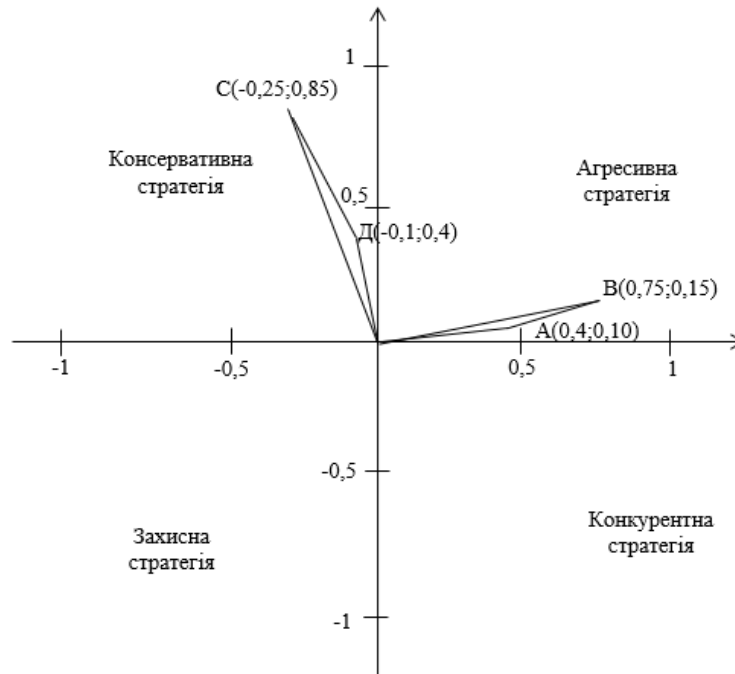
Характеристика моделей стратегічного аналізу для антикризового управління за багатокритеріальною ознакою

№ з/п	Назва моделей	Орієнтація моделі на середовище		Стратегічні напрямки розвитку										Рівні рішення завдань		
		зовнішнє	внутрішнє	конкурентний	інноваційний	ресурсний	виробничий	товарний	асортиментний	загальний	інвестиційний	комплексний	маркетинговий	первинний	ринковий	галузевий
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	Модель BCG	+	+						+						+	
2	ABC – аналіз		+			+			+						+	
3	Модель GE/McKinsey	+									+				+	
4	Модель SPACE	+	+	+					+						+	
5	SWOT – аналіз	+	+	+					+	+				+		
6	Модель Shell-DPM	+	+	+												+
7	Модель ADL/LC	+		+				+							+	
8	Стратегічні групи	+		+												+
9	Модель п'яти сил М. Потера	+		+												+
10	Матриця Ансоффа	+	+	+											+	
11	Концепція життєвого циклу	+	+					+						+		
12	Аналіз ланцюга цінностей	+	+	+			+								+	
13	Діловий комплексний аналіз (PIMS)	+	+									+			+	
14	Модель Hofer/Schendel	+		+											+	
15	Матриця Абеля	+			+										+	
16	PEST-аналіз	+								+					+	
17	Модель «Дерево цілей»		+	+										+		
18	Модель ризиків	+			+						+		+		+	
19	Модель МакДональд	+	+										+		+	

З використанням моделей SWOT та SPACE аналізу обґрунтовано можливості стратегії антикризового розвитку Львівської та Тернопільської областей.

Для оцінювання можливостей антикризового управління використано експертні оцінки за індикаторами конкурентної здатності регіону, фінансової сили, стабільності та інвестиційної привабливості. Результати оцінювання регіонального

розвитку Тернопільської та Львівської областей за допомогою SWOT-аналізу показали величину впливу зовнішнього та внутрішнього середовищ, дозволили ідентифікувати наявні можливості і загрози для територій й обґрунтувати на цій основі доцільний варіант стратегії (рис. 3).

Примітка: точка С (-0,25; 0,85) і точка Д (-0,1; 0,4) є вершинами трикутника для побудови рекомендованої стратегії Тернопільської області, а точки А (0,4; 0,10) і В (0,75; 0,15) – для Львівської.

Рис. 3. Напрямки стратегій розвитку Львівської та Тернопільської областей за методом SPACE-аналізу

Згідно з проведеними дослідженнями з'ясовано, що на регіональний розвиток Львівської області позитивний вплив матиме розвиток туристичної інфраструктури. Негативним впливом для досліджуваних територій є низький рівень впровадження інвестицій у діяльність суб'єктів господарювання. Для Тернопільської області важливо застосовувати такі антикризові заходи, які б сприяли структурному оновленню, підвищенню інвестиційної привабливості регіону. За SPACE-аналізом відповідних областей першочерговим завданням в антикризовому управлінні має бути для Львівської області – залучення інвестицій в інноваційні проекти та просування товарів і послуг на зовнішні ринки, для Тернопільської області – стимулювання розвитку високотехнологічної переробної галузі та інноваційної активності суб'єктів господарювання. Обґрунтовані стратегії (агресивна – для Львівської та консервативна – для Тернопільської області) з точки зору антикризового управління рекомендовано органічно поєднати з тими інструментами, котрі будуть доцільними для запобігання кризових явищ.

В рамках запропонованих антикризових стратегій та відповідно до побудованих середньострокових прогнозних моделей на період 2020–2025 рр., які

базуються на прогнозуванні інтегрального показника рівня соціально-економічного розвитку регіонів, виокремлено основні напрямки антикризового управління регіональним розвитком: створення сприятливих інвестиційних умов з метою розширення та розвитку економічної діяльності регіонів; моніторинг рівнів регіонального розвитку з метою контролю за соціально-економічною системою та виявлення кризових симптомів; розроблення цільових стабілізаційних програм щодо виведення регіонів з кризи.

Для вдосконалення інституційного, організаційного, економічного механізмів антикризового управління запропоновано створення Національного антикризового агентства та його територіальних підрозділів, регіональних стабілізаційних фондів, які стануть інструментом буферизації кризових проявів в регіональному розвитку.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає в обґрунтуванні детермінант вдосконалення антикризового управління регіональним розвитком. Результати проведеного дослідження дали змогу зробити такі висновки:

1. Регіональний розвиток є важливою складовою економічної системи, який має винятковий вплив на економічну безпеку держави. В сучасних умовах він піддається впливу ендогенних та екзогенних чинників, що часто негативно позначаються на його рівні й мають характерні ознаки кризовості. За результатами проведених оцінок категорійних визначень криз і, враховуючи сучасні їх особливості на різних рівнях функціонування економічної системи, поглиблено понятійний апарат в частині визначення кризи регіонального розвитку та ідентифікації регіонального розвитку як об'єкту антикризового управління, що акцентує увагу на необхідності трансформації регіону в новий урівноважений стан завдяки ефективному застосуванню інструментів антикризового управління, які дозволяють передбачати, виявляти, нейтралізувати, пом'якшувати кризові явища.

2. Антикризове управління регіональним розвитком відіграє важливу роль на різних етапах життєвого циклу кризи: передкризового – в напрямку розробки превентивних заходів, кризового – в напрямку розробки стабілізаційних заходів та посткризового в частині подолання наслідків кризи та розробки адаптивних регулятивних заходів. Дослідження сутності антикризового управління регіональним розвитком з позицій системного, функціонального, суб'єктно-об'єктного, часового впливу дозволило ідентифікувати його як систему управлінських заходів щодо діагностики, попередження, нейтралізації й подолання кризових явищ на регіональному рівні, що забезпечує економічну безпеку регіонального розвитку, та структурувати в розрізі поточного, середньострокового й стратегічного антикризового управління. При цьому під регіональним розвитком необхідно розуміти процес системної реалізації виконання економічних, соціальних, екологічних та інших завдань, що формують вищу конкурентоздатність відповідних регіональних систем.

3. Запропонована з метою забезпечення ефективного антикризового управління регіональним розвитком концептуальна модель антикризового управління поєднує цільову, організаційно-методичну, функціональну рівневі системи інструментів, які здатні орієнтуватись й враховувати напрямки регіонального розвитку та виконувати функції: діагностики регіонального розвитку; антикризового прогнозування та планування ризиків виникнення кризи, які в роботі структуровано на допустимий, критичний та катастрофічний; реалізації антикризових заходів та контролю за їх виконанням.

4. Вдосконалене інформаційно-аналітичне забезпечення управління антикризовим регіональним розвитком повинно базуватися на оцінці: інтегральних рівнів соціально-економічного розвитку регіонів, що дозволило провести їх ранжування та кластеризацію; показників результативності антикризового управління в регіоні, процесний алгоритм розрахунку яких обґрунтовано в роботі. Оцінка рівня регіонального розвитку дала змогу визначити види економічної діяльності щодо кожного з регіонів України, що сприятиме підвищенню їх адаптивності до ризиків та загроз, забезпеченню цілісності регіонального розвитку.

5. Запропонований алгоритм формування системи антикризового управління регіональним розвитком включає: формування системи показників оцінювання рівня регіонального розвитку; оцінку рівня регіонального розвитку; обґрунтування результативності системи антикризового управління; стратегічне планування та вибір варіанту подальшого регіонального розвитку у конкурентному середовищі. Такий алгоритм дозволить проводити оцінювання рівня регіонального розвитку, виходячи з логіки формування ефективних управлінських систем.

6. Підвищенню результативності антикризового управління регіональним розвитком сприятиме використання кластерного підходу до оцінки регіонального розвитку та реалізації антикризових заходів. Проведена кластеризація регіонів на основі можливих ризиків виникнення кризи і формування на цій основі мегакластерів дозволила запропонувати превентивні антикризові заходи, що дозволять утримувати регіональний розвиток на стабільному рівні. Відповідно до запропонованого підходу проведено розмежування регіонів України на 4 групи: регіони, що найменше піддаються кризовим впливам, регіони з помірним, суттєвим і загрозливим рівнями впливу криз, та запропоновано траєкторії індивідуального антикризового розвитку з пакетом основних антикризових заходів.

7. Відповідно до запропонованих антикризових заходів обґрунтовано удосконалення організаційно-інституційної архітектури системи антикризового управління в частині підвищення інституційної спроможності владних інститутів в реалізації важелів антикризового управління регіональним розвитком, зокрема в частині створення Національного агентства з антикризового розвитку регіонів та його регіональних підрозділів, а також стабілізаційних регіональних фондів, які з використанням потенціалу міжсекторної співпраці реалізовуватимуть

запропоновані антикризові стратегії та створять буферний капітал для реалізації антикризових заходів.

8. Використання запропонованих багатокритеріальних моделей, а також розроблених агресивної та консервативної стратегій антикризового розвитку Львівської та Тернопільської областей з відповідною системою інструментальних складових їх реалізації в середньостроковій перспективі на період 2020-2025 років посилить прикладне значення запропонованих підходів до стратегічного антикризового управління регіональним розвитком і вдосконалення його прогностичних важелів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Петрук І. П. Фінансові чинники подолання криз та стимулювання антикризового управління економічного зростання в умовах глобалізації. *Вісник Одеського національного університету*. 2015. Том 20. Випуск (2/2). С. 11–14 (0,14 д. а.).

2. Петрук І. П. Антикризове управління як інструмент подолання ірраціональності структури національної економіки. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 2 (165). С. 34–38 (0,60 д. а.).

3. Petruk I. P. The Methodical going near the estimation of effectiveness of crisis management a national economy. *Cambridge Journal of Education and Science*. 2015 № 2(14). С. 336–342 (0,30 д. а.).

4. Петрук І. П. Роль та значення криз у сучасних економічних системах. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 25. № 1. С. 58–65 (0,70 д. а.).

5. Петрук І. П. Підвищення інституційної спроможності держави у використанні прогностичного інструментарію для попередження та нівелюванні кризових явищ. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2017. Випуск 37. Частина 2. С. 79–83 (0,50 д. а.).

6. Петрук І. П. Організаційно-інституційна архітектура антикризового управління національною економікою. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Випуск 12. Частина 2. С. 72–76 (0,50 д. а.).

7. Петрук І. П. Теоретико-методичні аспекти оцінки антикризового управління національної економіки. *Науковий погляд: економіка та управління*. Серія: Економіка. 2019. № 3(65). С. 108–116 (0,37 д. а.).

8. Sava A., Biskup V., Petruk I., Pokotylska N., Fuhelo P. Substantiation of models for forecasting the regional social and economic rural development. *Independent Journal of Management & Production*. 2020. Vol. 11. No 8. P. 626–639. DOI: <http://dx.doi.org/10.14807/ijmp.v11i8.1223> (індексується у наукометричній базі *Web of Science*) (0,76 д. а./ 0,15 д. а.; особистий внесок: обґрунтування факторів впливу на розвиток сільських територій України).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. Петрук І. П. Прагматичні підходи до реалізації пакету антикризових заходів в контексті стимулювання ділової активності регіону. *Влада і бізнес: актуальні проблеми партнерства. П'ять регіональні та муніципальні читання: матеріали доповідей науково-практичної конференції з міжнародною участю* (м. Форос, 17–18 жовтня 2013 р.). Тернопіль: Крок, 2013. С. 212–214. (0,14 д. а.).

10. Петрук І. П. Інституціональна інфраструктура регіонального розвитку в Україні: сучасний стан і проблеми формування. *Съвременни проблеми на регионално то развитие* : матеріали Международна та научно-практическа конференция (м. Пловдив, 27–28 жовтня 2014 р.). Пловдив, 2014. С. 346–350. (0,31 д. а.).

11. Петрук І. П. Теоретико-методологічні засади реформування антикризового управління: регіональний аспект. *Транснаціоналізація економічних систем: тенденції та перспективи розвитку*: матеріали доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 18 квітня 2014 р.). Миколаїв: Видавничий дім «Гельветика», 2014. С. 212–215. (0,24 д. а.).

12. Петрук І. П. Розвиток державно-приватного партнерства як інструмент державної антикризової політики. *Формування моделі розподілу влади «Центр-Місцевість»: теорія і практика*: матеріали доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 9–10 жовтня 2014 р.). Тернопіль: ТНЕУ, 2014. С. 186–189. (0,15 д. а.).

13. Петрук І. П. Суть та об'єктивна необхідність антикризового управління. *Наука молода*. 2014. Вип. 21. С. 49–55. (0,53 д. а.).

14. Петрук І. П. Теоретичні засади антикризового регулювання національної економіки. *Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд*: матеріали доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 10–11 квітня 2015 р.). Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2015. С. 112–115. (0,24 д. а.).

15. Петрук І. П. Природа та чинники кризових явищ в сучасному розвитку економічних систем. *Мультинаукові дослідження як тренд розвитку сучасної науки*: збірник центру наукових публікацій міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 28 березня 2015 р.). Київ, 2015. С. 61–64. (0,15 д. а.).

16. Петрук І. П. Пріоритети антикризової політики України на коротко-та середньострокову перспективу. *Розвиток регіонів та громад в умовах адміністративно-територіальної реформи: перспективи та загрози*: матеріали доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль–Вишнівець, 20–21 жовтня 2015 р.). Тернопіль: Крок, 2015. С. 231–234. (0,17 д. а.).

17. Петрук І. П. Теоретичні основи антикризового управління регіоном. *Розвиток фінансово-економічного становища на різних рівнях управління: підприємство, регіон, держава*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 18 квітня 2020 р.). Дніпро: НО «Перспектива», 2020. С. 70–73. (0,16 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Петрук І.П. Антикризове управління регіональним розвитком. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Західноукраїнський національний університет Міністерства освіти і науки України, Тернопіль, 2020.

У роботі узагальнено наукові підходи до регіонального розвитку як об'єкту антикризового управління. З'ясовано особливості прояву кризових явищ на мезорівні. Верифіковані наукові засади для побудови моделі антикризового управління регіональним розвитком.

Розвинуто організаційно-методичні підходи до оцінки рівнів соціально-економічного розвитку регіонів та моніторингу результативності антикризового управління ними.

Поглиблено наукові підходи до використання кластерного аналізу в оцінюванні регіонального розвитку та реалізації інструментарію антикризового управління. На основі кластеризації регіонів за рівнем кризових загроз розроблено індивідуальні траєкторії розвитку регіонів з можливими багатокритеріальними моделями стратегічного антикризового управління ними.

Вдосконалено інституційні засади антикризового управління регіональним розвитком, розвинуто організаційно-методичні підходи до стратегічного аналізу, прогнозування регіонального розвитку, що дозволило ідентифікувати наявні можливості і загрози для територій й обґрунтувати на цій основі доцільний варіант стратегії регіонального розвитку.

Ключові слова: криза, регіональний розвиток, антикризове управління, рівні соціально-економічного розвитку регіону, кластер, антикризові стратегії регіонального розвитку, моделі стратегічного антикризового управління.

АННОТАЦИЯ

Петрук И. П. Антикризисное управление региональным развитием. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 – развитие производительных сил и региональная экономика. – Западноукраинский национальный университет Министерства образования и науки Украины, Тернополь, 2020.

В работе обобщены научные подходы к региональному развитию как объекта антикризисного управления. Рассмотрены особенности проявления кризисных явлений на мезоуровне. Верифицированы научные основы для построения модели антикризисного управления региональным развитием.

Предложены организационно-методические подходы к оценке уровней социально-экономического развития регионов и мониторинга результативности антикризисного управления ими.

Усовершенствованы научные подходы к использованию кластерного анализа в оценке регионального развития и реализации инструментария антикризисного управления. На основе кластеризации регионов по уровню кризисных угроз разработано индивидуальные траектории развития регионов с возможными многокритериальными моделями стратегического антикризисного управления ими.

Усовершенствованы институциональные основы антикризисного управления региональным развитием. Развито организационно-методические подходы к стратегическому анализу, прогнозированию регионального развития, что позволило идентифицировать имеющиеся возможности и угрозы для территорий и обосновать на этой основе целесообразный вариант стратегии регионального развития.

Ключевые слова: кризис, региональное развитие, антикризисное управление, уровни социально-экономического развития региона, кластер, антикризисные стратегии регионального развития, модели стратегического антикризисного управления.

ANNOTATION

Petruk I. P. Anti-crisis management of regional development. – Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of economic sciences in specialty 08.00.05 – development of productive forces and regional economy. – West Ukrainian National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Ternopil, 2020.

In research work summarizes scientific approaches to regional development as an object of anti-crisis management. The features of manifestation of crisis phenomena at the meso-level are considered. The characteristics of the nature and factors of crises and the ways to overcome them are investigated. This made it possible to determine the main goal of anti-crisis transformations aimed at ensuring sustainable regional development and to identify the tasks of anti-crisis management of the processes of changes in the regional economic system for their synchronization and balance.

Designed by foundations of constructing a conceptual model of anti-crisis management of regional development, which is based on the theories of clustering the economy, sustainable development, growth poles, innovative, competitive development. The model includes target, institutional, instrumental, organizational, functional, resource subsystems that ensure the identification, assessment, forecasting of crisis phenomena and the development of a set of preventive measures for the stabilization and sustainable development of territories.

Proposes an organizational and institutional architectonics of anti-crisis management of regional development, which takes into account supranational and national challenges, is based on the subject-object impact and functional distribution of powers of the relevant institutions. In synergistic interaction, these institutions ensure the identification of crisis phenomena and the implementation of measures aimed at their prevention and elimination. This contributes to the restoration of equilibrium in

the socio-economic system and the normalization of its functioning with the help of the potential of stabilization funds.

Scientific and methodological approaches to assessing the level of socio-economic development of regions from the standpoint of anti-crisis management have received further development. This made it possible to substantiate the prospects for the development of industries and specific types of economic activity in the regions of Ukraine, as well as to identify, using the apparatus of economic and mathematical modeling, political, economic, structural, environmental factors that can cause a crisis. The use of the results of such an assessment contributes to the creation of an adequate system of anti-crisis measures aimed at the timely localization of crisis phenomena and increasing the effectiveness of the use of tools for anti-crisis management of regional development.

In-depth scientific approaches to the use of cluster analysis in assessing regional development and implementation of anti-crisis management tools. Clustering regions by the level of crisis threats made it possible to develop individual trajectories for the development of regions and possible multi-criteria models of strategic anti-crisis management.

The institutional framework for anti-crisis management of regional development has been improved. The expediency of creating the National Agency for Anti-Crisis Development of Regions and its regional divisions has been substantiated. It is proposed to form stabilization regional funds, using the potential of intersectoral cooperation, which will effectively implement anti-crisis strategies and create appropriate capital for the implementation of anti-crisis measures.

The organizational and methodological approaches to strategic analysis and forecasting of regional development were further developed, which made it possible to identify the existing opportunities and threats to the territories and substantiate on this basis a reasonable version of the regional development strategy.

In order to enhance the applied value of the proposed approaches to improving the predictive levers of anti-crisis management in the work for the clusters identified on the basis of the analysis, multicriteria models of strategic anti-crisis management are proposed. In accordance with this, an aggressive and conservative strategy for the development of Lviv and Ternopil regions has been developed and a corresponding system of instrumental components of anti-crisis management has been proposed in the medium term for the period 2020–2025.

Key words: crisis, regional development, anti-crisis management, level of socio-economic development of the region, cluster, anti-crisis strategies of regional development, models of strategic anti-crisis management.

Підписано до друку 19.10.2020 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублюванні.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А032-20. Тираж 150 прим.

Видавець та виготовлювач
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ЗУНУ»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua